

ÓRAI ÚJSÁG

XX. évtolyam

226. szám

Alapította: NADÁNYI EMIL

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
V. Honvéd-utca 10 — Tel.: *15-0-14

Bethlen István hivatása

Írta: HORÁNSZKY LAJOS

Bethlen István életének hatvanéves korhatára nem azt jelenti, hogy államférfiúi pályafutásának bevégezt számadásait keressük. A Gondviselés kegyelméből teljes lelki és szellemi épségben érte meg ezt a napot; munkateljesítménye, eszméinek és célkitűzéseinek az iránya csak fokozhatja a várakozást, mely nagyrahivatott egyéniségéhez fűződik.

Három éve mult, hogy a hatalom kormányrúdját kiessett Bethlen István kezéből és még sem jutott a megfoghatkozott tekintélyű, elfeledett, elmellőzött államférfiak meddő állapotába. Egyéni súlya és nimbusza növekedőben van az idők tanulságaival, hatása nagyobb, mint valaha, neve és szava a mérlegsúlyon áll s figyelmetkeltő, tiszteletet hódító még a legnagyobbaknál is, akik a mai válságos időkben a világpolitika sorsát intézik.

Bethlen István a hatalom nélkül is az maradt, ami volt: a kivételes küldetéssel felruházott vezérharcosok típusa, akit nem érinthetnek az időszerű érdekáramlatok szeszélyes változásai. Tekintélyének állandóságát egyéni értéksúlyában bírja, szemben a rövidéletű közéleti törtetőkkel, akik nagy zajjal járnak, hamis csillogásaikkal időszerű érdekhátasokra pályáznak s hirtelen elmúlnak, hogy soha többé fel ne támadjanak. Mert a pusztá hatalom önmagában nem követelhet tiszteletet, a hivatás nélküli hatalmi cél és erőszak nem hozhat létre közérdekű sikereket, még kevésbé szolgálhat arra, hogy jellemedző, példaadó irányban hasson a közszellem fejlődésére.

Nemzetünk megtisztult értelmiségére vall, hogy a Bethlen István ellen törő gyűlölködő áramlatokat visszautasította s nem adott hitelt ama számonkérő, hangzatos jelszavaknak, melyek tízéves kormányzását mindenáron elgáncsolni óhajtották s munkásságának eredményeivel együtt államférfiúi hivatottságát is tagadásba vonták. Ma már lecsillapodtak az ellene tornyosuló szenvedélyek s nyiltan, vagy titokban az önbevallás útjára lépnek

olyanok is, akik egykor a megkövezők táborához csatlakoztak.

Hogy ez a lelki átváltozás a közvéleményben bekövetkezhett, az a nemzet életöszlönének természetes magyarázatában rejlik. Ami a régi jólét és békenyugalom korszakában felelőtlen eszmékben és jelszavakban a szabadabb portyázás közpredája lehetett és tartósabb sikerre számíthatott, korlátozást nyert az új fordulat által, melyet a trianoni katasztrófa magával hozott. Az áldozatok és a csalódások, melyek egymást követték, gyors kiábrándulással jártak és a nemzet ítélőképeségének új irányt szabtak, azzal a kötelezettséggel, hogy a téveszmék légváraiból kibontakozva, sorsának és érdekeinek a biztonságát reális alapokon keresse. Tapasztalható ugyan jelenségek, melyek arra vallanak, hogy a megtévesztési lehetőségek veszedelmétől szabadulni máig sem tudunk, de nem hiányoznak azok az ellensúlyozó erők sem, melyek a túlhajtásokkal szemben védelmi biztonság gyanánt szolgálhatnak.

Bethlen István példája azt igazolja, hogy nem lehet többé oly könnyen játékot űzni a nemzet hiszékenységgel, mint a multban történt. A közbizalom, mely ma feléje fordul, leszűrt ítélet eredménye, mely a következtetést a helyzet és az erőviszonyok rideg számításaiból meríti.

Bethlen István tízéves kormányzása alatt lerakta az alapokat a műhöz, melynek továbbépítése nem történhet meg az ő iránya és célkitűzései nélkül. Külpolitikai elgondolásai, melyek sohasem nyertek cáfolatot, belső építő munkája, a szélsőségeket megfékező következetes energiája, mellyel a széthullásnak induló erők összekovácsolására törekedett, követendő útírány lehet a magyar politika számára, mely könnyen útvesztőbe juthat, ha boldogulását az ő rendszerétől eltérő célokban keresi. Bethlen Istvánban a korszerű haladás okosan számító harcosát birjuk, akinek nem a napi sikerekre berendezkedő hatalmi önzés szab célt és határokat.

Minő sors várt volna a magyar nemzetre, ha Bethlen István kellő időben meg nem fékezi azokat a szélső áramlatokat, melyek más, jóval hatalmasabb nemzetek életében is veszedelmes hullámzásokat támasztottak és lecsillapodni, kiforrani máig sem tudtak. Azok, akik ma a nemzet belső nyugalmi biztonságát jóleső megelégedéssel számadásba veszik, ne feledjék el, hogy a siker Bethlen István energiakifejtésének és előrelátásának az eredménye. Az alapvetés érdeme őt illeti, nemcsak, mint kezdeményezőt, hanem mint küzdő harcost is, aki nem tágitott s a jelszavak csábításaival meg nem alkudott.

Bethlen István jól ismeri nemzetünk történetét, fajunk jellemét, erényeivel és hibáival, melyeknek okos összeegyeztetése, vagy fékezése a sikeres eredmény kulcsát adja. Megoldhatatlan probléma azok számára, akik a felületen kutatnak s a köznapi érdekhajhászás útján járnak, de eszményi feladat a hivatottaknak, akiket magasabb ideálok hevítenek, a magyar nemzet élethivatását kellően mérlegelni tudó célok szolgálatában. Bethlen István erre a hivatásra teremt, rendszerével együtt, mely számolni tud mindazzal, ami jóban, vagy rosszban sorsdöntő lehet a küzdő magyarságra. Ő nagyon jól tudja mérlegelni azt, hogy a magyar nemzet hivatottsága itt, ezen a földön, minő törvényeket és életszabályokat követel. Eszmék és jelszavak, melyek más nemzeteket boldogíthatnak, a magyar nemzet boldogulásával nem mindig azonosak, a legkevésbé akkor, midőn ezek a nemzet sajátos jellemének, hagyományainak és vérmérsékletének ellentmondanak. Idegen nemzetek példái, melyek más célok és erőviszonyok arányai szerint alakulnak, nem lehetnek irányadók számunkra. A magyar nemzet útját, történelmi hivatását csakis az a sajátos faji konzerváló erő biztosíthatja, mely számot vet a nemzet jellemével, hivatottságával s mely nem lehet a túlzó erőpróbák, a könnyelmű kísérletezések kockajátéka.

Más nemzetek, melyek nagyobb tömegereővel és szerencsésebb elhelyezkedéssel bírnak, nem lehetnek irányadók céljaink kifejtésére, sorsunk biztosítására, annál kevésbé, mert az idegen példák sem mindig a siker döntő eredményéről tanuskodnak. Azok a bomlasztó áramlatok, melyek világszerte jelentkeznek, inkább fékezésre buzdítanak, mint arra, hogy az üdvös haladás céljaira példa gyanánt szolgáljanak. Bethlen István érdeme, hogy a szélsőségek iramában nem lettünk áldozatai oly túlhajtásoknak, melyek más, hatalmasabb nemzeteket is a válság próbái elé állítottak.

Mi sem lehetne kockázatosabb, mint ha a megalkuvás útjára lépnénk s feladnánk azt az előnyt, melyet Bethlen István rendszerének és politikájának köszönhetünk. Ha egyéb nem, úgy ellenségeink örökös izgatása, aknamunkája óvatos megfontolásra inthet arra nézve, hogy céljainkban minő útírányt kövessünk. Nincs-e okunk gondolkodóba esni, midőn azt látjuk, hogy ellenségeink külső és belső frontja minő egységes elgondolással óhajtaná bennünket a «haladás» áldásaiban részesíteni. Törekvésük nyilvánvaló, mert hiszen a magyarság belső egységében rejlő erők megbontására, államéletünk aláaknázására célravezetőbb eszközt és taktikát elképzelni sem lehet. Aki a magyar nemzet történelmi multjával, vezető szerepének hivatottságával tisztában van, erre az ingoványos útra a megtévesztőket nem követheti.

Bethlen Istvánban minden hivatottság megvan arra, hogy ezekben a küzdelmekben sorsunk iránymutatója, a viharos hullámokon vergődő gályánk őrszeme legyen. Történelmi neve, hagyományai, melyek Erdély küzdelmes multjában gyökereznek, a magyar nemzet céljait átértő elgondolásai, politikai realizmusának természetes erómértékei, melyek őt minden csábítással szemben hidegen hagyják és fékező energiákra sarkalják, mind olyan tényezők, melyekben jövő sorsunk és építő munkánk biztonsága rejlik.

Bethlen István egyénisége ellentmond annak, hogy az ünneplés hiú külsőségeit keresse. Nincs is szándékunkban, hogy elárasszuk őt a dicsőítés tömjénfüstjével, de azt sem tagadhatjuk meg önmagunktól, hogy bizalommal közeledjünk feléje, midőn hűségünkről tanúbizonyságot tenni óhajtunk. Minden magyar tisztában lehet ma már azzal, hogy Bethlen István sorsa és küzdelme a nemzet sorsával egy úton halad s ebben a kölcsönös együttérzésben tömörülni kell mindazoknak, akik a nemzet-építő munkában hivatottsággal bírnak.

RÉGI SZÉP

ERDÉLY...

Beszélgetés Bethlen Margit grófnővel

(Saját tudósítónktól.) A napsütéses, szép őszi délutánon, — a lenyugvó nap búcsúzóul még egyszer bekacérkodik a széles ablakokon, — szemben ülök Bethlen Margit grófnővel s az életről, az ő régi életükről beszélgetünk. A régi életről, Erdélyről. A grófnő egy pillanatra elgondolkozva figyeli a napsugár játékát s halk hangon mondja:

— Az régen volt... Elmúlt... Egészen a háborúig szinte óramű-pontos-sággal éltünk. Május közepén lementünk Sámsodra s ott aztán a férjem teljesen a gazdálkodásnak élt. Reggel ötkor kelt, kiment a földekre s csak délben jött haza. Persze, azért a sportolást sohasem hagyta el, mindennap lovagolt. Ősszel aztán elmentünk Zsukra s egy hónapig ott maradtunk, mert akkor voltak a parforce- vadászatok.

(A régi békevilág kedves képét elevenednek meg előttem Bethlen Margit grófnő szavaira. Alsózsuki löversenyek, parforce-vadászatok... Ma már csak egy eltűnt világ fel-felbukkanó álomképei.)

— December tizenötödike táján mindig feljöttünk Pestre és májusig csak a politikának élt a férjem. — mondja tovább a grófnő. — Két részre volt vágva az életünk. Pesten volt társaság, színház, hangverseny, de lent, Erdélyben nagyon magányosan éltünk. Tulajdonképpen nem is voltak közvetlen szomszédaink, akikkel gyakrabban érintkeztünk volna. A rokonság is nagyobb távolságokra lakott és nem volt még akkor autó, hogy egy-kettőre el lehessen menni 30—40 kilométerre. És az utak sem voltak olyan jók, mint most.

(A Mezőség útjai, bizony, elég szomorú állapotban voltak még abban az időben. Ha beállott az esőzés, négy bivallyal vontatták ki a kocsikat a tengelyig érő sárból. Panaszkodtak is eleget a gazdák, de hát akkor még nem helyeztek akkora súlyt erre, mint manapság.)

— A gazdálkodás mellett rengeteg sokat olvasott a férjem, ez volt a legfőbb szórakozása. Aztán, amikor a háború kitört, ez az élet is megváltozott. A férjem rögtön berukkolt katonának. Négy évig teljesített katonai szolgálatot, hol a fronton, hol a front mögött volt beosztva, főként Erdélyben. Persze, amikor a Ház ülésezett, rendszerint feljött Pestre. Ott-hon aránylag keveset volt. Akkor a mi életünk is megváltozott annyiban, hogy nem Sámsondon, hanem Bethlenben laktunk.

Felcsillan a szeme, amikor Bethlen Istvánról, a gazdáról beszél:

— Mi tagadás, rendkívül elhanyagoltak voltak a birtokok, amikor átvette és ezekből ő teremtett virágzó gazdaságot. Gyümölcsösöket, szőlőket ültetett, rengeteg beruházást csinált és most minden tönkrement, tönkre tették... Bizony, nem volna öröm látni, hogy ma milyen állapotban van mindaz, ami egyszer olyan szép volt.

— Ha a régi élet fényén keresztül nézi, milyennek látja a mai életet, Kegyelmes Asszony? — vetem közbe a kérdést.

Egy pillanatra maga elé néz Bethlen Margit grófnő, s mikor

megszóla, a hangjában szomorúság csendül meg.

— Az az érzésem, mintha tökéletesen más élet lett volna az. Mintha egy álomra gondolnék vissza... Mintha meghaltam volna és egy új csillagon születtem volna újra. Igaz, nekem olyan szerencsés természetem van, hogy tudok alkalmazkodni és ha a Marsra, vagy a Jupiterre helyeznénk, talán ott is megtalálnám a helyemet. A férjem azonban nehezebben szokta meg ezt az életet. De ez egészen más is. Én csak a régi, kedves helyeket, az ottmaradt emlékeket sajnálom, de ő az élete munkáját. Amíg a gyermekeimnek nincsen bajuk s körülöttem vannak, akiket szeretek, addig én otthon érzem magam, de ő ott, Erdélyben, pusztaságból teremtett virágzó életet, ő csinált, ő intézett ott mindent és most mindent, amit elért, elvesztett. Erre ment el a fiatalsága s aztán egyszerre elvesztett minden... Ezért volt az eljövetele a legnagyobb áldozat, amit csak hozhatott. Hiszen mindent, mindent otthagytott. De nem hagyhatta el az országot abban a nagy fordulásban s úgy érezte, az a kötelessége, hogy minden erejével itt dolgozzék. És inkább egy család menjen tönkre, mint hogy elpusztuljon az ország.

— Szerencse, hogy annyira el tudja foglalni magát, hogy nem törődhet ezekkel a kérdésekkel. De tíz év alatt, nem is volt ideje arra, hogy ilyeneken gondolkozzék.

— Szép volt, jó volt az az idő, de még egyszer már nem lehet az, ami elmúlt. És én soha nem is nézek hátra; ha visszagondolok, akkor sem keserűséggel teszem. Hiába, bele kell törődnünk, eltelt az idő, öregebbek vagyunk, mint voltunk. S az életben a legfontosabb az, hogy azoknak, akiket szeretünk s akikkel együtt vagyunk, ne legyen bajuk. Az más, külön örök seb az ember lelkén, külön fájdalom, hogy az országot szétszaggatták. Én most nem is erre, csak a mi külön életünkre gondoltam, arról beszéltem s arra mondom, hogy az ember ne is legyen elégedetlen. Gondoljon arra, hogy nincs olyan nagy baj, hogy még nagyobbak és keserűsebbek elképzelhetőek ne volnának...

Boros László

Butorvásárlók

figyelmébe!

A megszűnő Műasztalos-
szövetkezetek butorvainak
rendkívül olcsó árúvá! !

Elsőrendű és középminőségű
mübutorok olcsó vásárlá-
sára vissza nem térő alkalom.

Modern és stílbutorok, komple-
szobák és egyes butor darabok!

Igen kedvező fizetési
feltételek mellett is!

Most már csak

Kossuth Lajos-u. 13.

„Herr Doktor...“

Gróf Bethlen István szervező munkája a bécsi emigrációban

Kevesen tudnak róla. Alig néhány ember. Akik közvetlen szemlélői voltak az eseményeknek, nem igen mondták el, hogy mi történt. Ha esetleg bizalmas körben pár szóval érintették is, csak rapszodikusán, egy-egy mondattal idézték, hogyan történt az ellenforradalmi szervezkedés Bécsben, amikor Magyarországon a vörösuralom, a kommunizmus dúlt. Aki vezére, irányító lelke volt a bécsi szervezkedésnek, nem tartozik a közlékeny lelkű politikusok közé. Gróf Bethlen Istvánról van szó, aki az utolsó pillanatban elmenekülve a vörös terror elől, megvetette Bécsben az önálló magyar külpolitika alapjait. Gróf Bethlen István volt az, aki élére állott a bécsi ellenforradalmi komiténak és fáradhatatlanul dolgozott éjjel-nappal, hogy mentse, ami menthető és felvilágosítsa azokat, akiknek tájékozottsága hozzájárulhatott a szenvedő magyarság sorsának javulásához.

Gróf Bethlen István a magyarországi vörösuralom idejét kénytelen volt Bécsben tölteni. Menekült ő is, mint sokan mások, akik az utolsó pillanatban valami úton-módon értesültek arról, hogy nevük a túsók, az elfogandók listáján szerepel. Bethlen neve igen előkelő helyet kapott azon a listán és ha nem menekül, talán ő is a gyászos idők mártirjainak sorsára jut. Márciusban, a kommunizmus kitörése előtt egy nappal lépte át Bethlen István Savanyukutnál a magyar határt. Álruhában, borotvált bajusszal menekült, mert akkor már erősen figyelték a vörös terror pribékjei az Ausztriába vezető utakat. Bécsben sem volt esendes, nyugodt a világ. Ha nem is volt olyan vörös, mint Magyarországon, de legalább is erősen rózsaszínben játszott. Renner volt a kancellár, Bauer a külügyminiszter, a szovjet állandó képviseletet tartott fenn és tele volt egész Bécs vörös kémeikkel, kommunista agitátorokkal, akik szabadon garázdálkodhattak. Ezek figyelték azokat a magyarokat is, akiknek sikerült átszökni a határon. Figyelték, kutatták, mit csinál, miről tanácskozik az a kis csoport, amelyről tudták, hogy esküdt ellensége minden kommunista, minden szélső felforgató törekvésnek.

Bethlen Bécsbe érkezése után egyszerre új életre támadt az a kis csoport, amelyet, mint magyar ellenforradalmi komitét ismertek. Az első pár napon fokozottabb mértékben kellett vigyázni, hogy ne tudják meg, hol van, hol dolgozik és mit csinál Bethlen István, mert nemcsak attól kellett tartani, hogy a magyarországi vörösek tudomást szereznek tevékenységéről, de arról is kaptak már a Bethlen érkezése utáni első napokban és később még többször híreket, hogy merénylőtől kell tartani. Különösen Bethlen Istvánra pályáztak, de sikerült a kommunista kémek kijátszása. Schober, a későbbi kancellár volt akkor a rendőrfőnök, aki meleg szimpátiával kísérte, — jó polgári gondolkodású, kitűnő tisztviselő volt — a magyar ellenforradalmi komitét, a menekült magyarok tevékenységét. Ha aktíve nem is segítette eiő, de hallgatólag tűrte, hogy dolgozhassanak. Megengedte Schober gróf Bethlen Istvánnak, hogy tartózkodási helyét ne jelentse be. Szemet hunyt az ellenforradalmi mozgalmak előtt és így történhetett, hogy Bethlen István tartózkodási helyéről Durugy Ferenc követségi tanácsos, — akkori titkárán kívül — egész bécsi otléte alatt senki sem tudott. Bethlen a Kapisztrán-Gasse egyik házában lakott, kis hónapos-

szobában. A ház lakói nem is sejtették, hogy a „Herr Doktor“ — mert úgy szólították gróf Bethlen Istvánt — az az előkelő magyar politikus, aki most ott, Bécsben, a nemzeti Magyarország jövőjét akarja megalapozni. A „Herr Doktor“

keveset volt odahaza. Járt Bécsben, járt a külföldi követségeket, találkozott a külföldi sajtó képviselőivel, agitált, meggyőzött, felvilágosított, kért és ha kellett, követelt, hogy a magyar nemzeti állam mellé hangolja a külföldet. A Tuchlau-

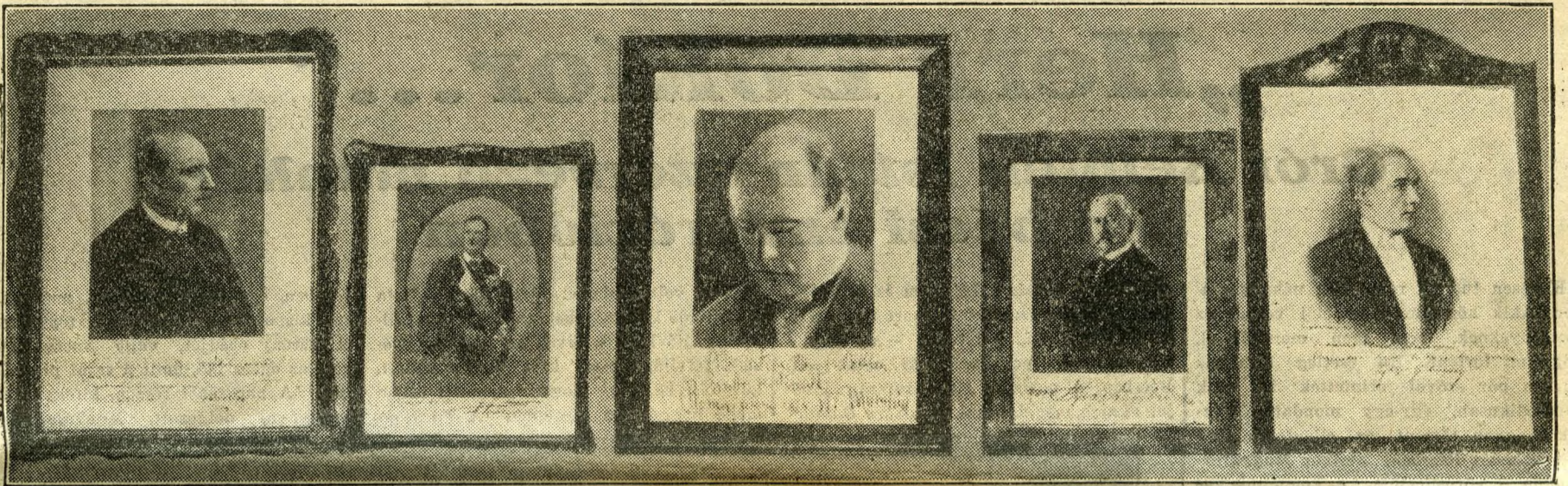
ben-ben, egy kis kocsmában, amelyet bécsi kispolgárok látogatnak, fogyasztotta el szerény ebédjét, vagy vacsoráját, ez volt az egész idő, amit a saját pihenésére szánt. A nap többi részén, kifogyhatatlan energiával dolgozott. Munkája három-

A gernyeszegi kastély.
Itt született gróf Bethlen István 1874 október 8-án

Gróf Bethlen István inkei lakóháza

Miklas,

Horthy Miklós,

Dedikált arcképek Bethlen íróasztalán:

Mussolini,

Hindenburg,

Kemal.

irányú volt. Egyrészt a nemzeti hadsereg szervezésének megkönnyítése, azáltal, hogy ember- és más anyaggal elláttassék, másrészt felvilágosító propagandából állott, amely a külföldi missziókra, követ-ségekre és a sajtóra vonatkozott, a harmadik része Bethlen munkájának a szege-di kormány képviseletéből állott, amelynek informálását is végezte. Nehéz helyzete volt nemcsak neki, de az ott tartózkodó többi politikusoknak is. Nap-nap után változtatni kellett a tanácskozások helyét, mert észrevették, hogy ha nyolcan-tizen csak két-három napon át is ugyanazon a helyen gyűlnek össze, már a harmadik napon ott ólálkodnak a ház körül rosszképzű alakok, a vörösök kémei, hogy kikutassák, kik járnak oda és támadást készítsenek elő a magyar ellenforradalmárok ellen. Egyik napról a másikra változtatták tehát a tanácskozások helyét, amelyeken gróf Bethlen István ritkán vett részt, de minden ülésre, minden összejövetelre megkapták tőle az utasítást, hogy mit és hogyan csináljanak.

A vörös Magyarországon az állami élet megszűnt funkcionálni. Bécs volt az a központ, amelyen át a magyar nemzeti gondolat érintkezésbe juthatott Nyugat-Európával. Innen tájékoztatták, kerülő utakon, Szegedet is. Szeged akkor teljesen el volt zárva a világtól, francia megszállás alatt lévén és ott csak Jugoszlávián keresztül juthattak bizonyos hírekhez, amelyek nem lehettek teljesen megbízhatók. Bethlen Bécsben láthatta, mi történik a világban, tudott diplomáciailag is érintkezni, hiszen egyrészt Cunningham ezredessel, az angolok katonai főbiztosával, másrészt pedig Allizé francia követtel tartott fenn összeköttetést. Cunningham ezredes rendkívül nagy látókörű politikus volt. Ő volt az egyetlen ember, akivel bizalommal lehetett tárgyalni és Bethlen István működése elsősorban arra irányult, hogy felvilágosítsa, megnyerje a nemzeti Magyarország mellé. Attól az időponttól kezdve, amikor Szegeden megalakult a nemzeti kormány, Bethlen, mint ennek a kormánynak az exponense működött Bécsben és ekkor fejtett ki először diplomáciai tevékenységet. Bethlennel együtt dolgozott gróf Ráday Gedeon, aki az ellenforradalmi komiténak helyettes elnöke volt, gróf Teleki Pál, gróf Zichy István, Wettstein János és sokan mások és ott dolgozott kezdetben nagy eredménnyel Gömbös Gyula is, aki különösen a nemzeti hadseregnek ember- és más anyaggal való ellátásában szerzett szintén igen nagy érdemeket. Később Gömbös Gyula Szegedre ment és ott folytatta Horthy Miklós mellett a szervezési munkálatokat.

Érdekes atmoszféra alakult ki Bécsben. Egymásután szöktek át a határon azok, akik tagjai voltak a székely nemzeti tanácsnak, amelyet még Károlyi Mihály kormányának idején hívott életre Bethlen István. A székely nemzeti tanács csak nevében volt „Nemzeti Tanács”, egyébként tiszta hazafias nemzeti alakulat volt, amelynek tagjai hazafias magyar érzel-
süktől vezéreltetve tartottak és állottak

ellent a románoknak, addig, amíg csak lehetett. Egymásután jöttek Budapestről és az ország más részéből azok is, akik tudomással bírtak arról, hogy már 1918 novemberében Bethlen, Heinrich Ferenc, Teleki Pál, Ugron Gábor, Ajtay József, Jancsó Benedek, Sebess Dénes és másokkal együtt megszervezték a Nemzeti Egyesülés Pártját, amely Károlyiékkel szemben a polgári társadalmat akarta megszervezni. Jöttek menekültek, szöktek egymásután napról-napra az emberek és így sikerült nagyszámban lelkes magya-

rokat leküldeni kerülő úton Szegedre és szaporítani a szervezés alatt lévő Nemzeti Hadsereg létszámát.

Diplomáciai, külpolitikai orientáció tekintetében a lehető legnehezebb helyzetbe volt Bethlen Istvánnak. Nem lehetett akkor magyarnak szabadon utazni a világban. Megpróbálta Teleki Pál is, hogy eljusson Angliába. Nem sikerült az utazás, Bernben rekedt. Egy másik politikus Franciaországba akart utazni, Hágáig eljutott, de tovább nem. Gróf Andrássy Gyula sem tudott továbbjutni Genfnél

vagy Bernnél, mert abban az időben a nyugati hatalmak nem engedték közel magukhoz a magyar politikusokat. Ilyen körülmények között nagyon nehéz, de annál értékesebb munkát fejtett ki Bethlen István. Kapott híreket a Svájcban időző Andrássy Gyulától, felvilágosítást, tanácsokat, helyzetképeket adott a semleges országokban lévő magyar politikusoknak. Nem volt abban az időben ellentét magyar politikus között, akár ellenzéki, akár kormánypárti volt annakelölte itthon, ott megvolt a teljes egység és hallgatóság mindenki elismerte, bár soha választás nem volt, a magyar csoport irányítójának, vezérének Bethlen Istvánt.

Az ellenforradalmi szervezet tevékenysége a vörös uralom párhónapos fennállásának idején már arra is kiterjedt, hogy őrszemeket állítottak ki a magyar határra, akik megfigyelték, kik lépik át a határt. Kommunisták jöttek egyre többen, érezték a közeli összeomlást és hoztak magukkal nagyszámú „kékpénzt”. Ezeknek az érkezéséről bizalmasan értesítették a bécsi rendőrséget, amely azután felvilágosítást kért a kiszökött kommunistáktól a nagyszámú pénzek eredetéről. Amikor vége volt a vörös uralomnak, sokmillió értékű ilyen lefoglalt, a szökött kommunistáktól elkobzott pénz állott a magyar kormány rendelkezésére.

Bethlen a legszigorúbban ügyelt arra, hogy a kiadások a legpontosabban, részletezve kerüljenek bejegyzésre. Amikor az ellenforradalmi komitő működése véget ért, minden fillérről a legpontosabb elszámolást adott. A magából mindig adott szívesen és ha tehetné, sokat is, de a komitő pénzének minden fillérjéről a legrigorózusabban kérte az elszámolást.

1919 július végén egyre kedvezőbb hírek jöttek a vörös uralom utolsó napjairól. Szegeden a nemzeti hadsereg és a kormány napról-napra erősebb lett, Bécsben pedig az ellenforradalmi komitő mind erősebb és erősebb tevékenységet fejtett ki. Biztató híreket küldtek Magyarországra és a nagyhatalmak bécsi képviselőit a vörös uralom tarthatatlanságáról és a kommunizmusnak egész Európára kiható veszélyéről sikerrel győzte meg Bethlen István.

Augusztus elseje is elérkezett, amikor felbomlott, megbukott a véren és gyalázzaton becsempészett kommunizmus. A magyar politikusok készülődtek haza. Augusztus 2-án egy mozdonyból és két vagonból álló szerelvény indult el Bécsből: a „politikusok és újságírók vonata”. Boldog örömmel szálltak fel a vonatra a bécsi ellenforradalmi mozgalom szervezői. Együtt utazott haza Magyarországra Bethlen, Angyán Béla, Gratz Gusztáv, báró Perényi Zsigmond, Pallavicini, Sigray, Szmeccsányi, gróf Bánffy Miklós, Vázsonyi, Wettstein János, Ajtay és mások sokan. Öröm és megnyugvás élt az arcokon, békesség és harmónia a lelkekben. Ez a békesség és egyetértés a számkivetés szenvedésén edződött. Fájdalom, nem eléggé időállóvá ahhoz, hogy itthon aztán mihamarabb fel ne lángoljanak régi ellentétek, visszavonások...

Gerlőcz Lajos.

Édes Amerika!

It mint látja

annyt tanultam, hogy

írónak levelet már

írhatok. Mind a három

nak külön kis kertünk van,

hol jó időben írimesti

dolgosunk.

Marikát is olvastuk

Sims 188/20
Sims 188/15

István

Bethlen első levele,
melyet 6 éves korában írt, a maga vonalazta papíron.

Bethlenek a szabadságharcban és a világháborúban

